

הילולא קדישא

תולדותיהם של צדיקים, סיפורים ואמרי קודש

פרשת ואתחנן • גליון ג'

הדר"ג	ירושלים
8:46	בני ברק
8:44	ניו יארק
9:14	לאנדאן
9:48	8:22

פניי הפרשה

שמובא (בירושלמי פ"ק דר"ה) שמות החדשים עלו מבבל ועד אז נקראו סתם, חודש ראשון, שני וכדומה, אשר משמעותו היא ראשון או שני ליציאת מצרים, וכפי שמבואר במדרשים לו לא היו נשברים הלוחות הראשונים היה מתקיים אצל ישראל חירות משעבוד מלכויות, וממילא לא היו מקבלים החדשים שום שמות ואז היו נשארים הם זכר ליציאת מצרים כאמור ולא היה נצרך זכר אחר, לכן נקבע באמת בלוחות הראשונים יום השבת בתור זכר ליציאה, לא כן בלוחות אחרונים שניתנו אחר שנגזרה גזרת גלות, ובשם, ידעה תורתנו מראש, יקבלו החדשים שמות, ואז לא היו זכר ליציאת מצרים, לכן בצדק קבעה תורתנו בלוחות האחרונים את יום השבת בתור זכר ליציאת מצרים.

(לקוטי בתר לקוטי להרה"ג ר"ש אלטער זצ"ל בשם מורו ורבו הרה"ר מאיר אריק זצ"ל)

נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעי' מא) [הפטרת פרשת השבוע]. דהנה איתא (פס"ז בראשית מו א) אין הקב"ה מיוחד שמו על הצדיקים בחייהם דהן בקדושו לא יאמין, אבל על ישראל בכלל מיוחד שמו כמ"ש אלקי ישראל דהאומה הישראלית לא תבטל לעולם, משא"כ צדיקים יכול להיות שיחטאו ע"ד יוחנן כהן גדול וכו', וזהו שאמר נחמו במה שיאמר אלקיכם שמיחד שמו עליכם, וא"כ ודאי מובטחין שלא תשכח מפי זרעו.

(מרגניתא דבי רבנן להרב החסיד רי"א סג"ל ז"ל מפייטשאנקע בשם הרה"ק ר' שמואל מקאמינקא זצ"ל)

לעילוי נשמת

כ"ק הגה"ק ר' יוסף בן הגה"ק

רבי יעקב יחזקיהו גרינוואלד זיע"א

אבדק"ק ור"מ פאפא בעמח"ס "יוחי יוסף"

נלב"ע י"ג מנ"א תשד"ס

הונצה ע"י תלמידו ידידו הרבני הנגיד הנכבד

הרב אליעזר אויש שליט"א

ברוקלין ניו יורק

רב לך (דברים ג ו). בספר 'זכרון אלעזר' [להג"ר אלעזר הלוי לנדא] (דף ח) וזה לשונו: הצדיק מוה"ר צבי מזידיטשוב סיפר פ"א חלמו, שראה שתבעו למעלה לדין את רבי תנחומא שאמר במדרש (דברים רבה ב ד) "תחנונים ידבר רש" (משלי יח כג) זה משה שבא אצל בוראו בתחנונים, ועשיר יענה ענות" זהו עשירו של עולם, איך אמר כך על הקב"ה, והשיב, דמבואר בספרים דאם היה משה נכנס לארץ ישראל לא היה מלכות בית דוד, ומשה היה רגל הרביעי שבמרכבה, וזה שאמר [הקב"ה למשה] ר"ב לך היינו ראשי תיבות רות בועז שעל ידיהם יצא בית דוד, והאותיות אשר נשארות אחר הראשי תיבות הן אותיות "ענות", וזה כוונתו: ועשיר יענה עזיזות, ודפח"ח עכ"ל. (עשר קדושות להרה"ג ר"י בערגער אבד"ק בוקארעסט מערכת הרה"ק ר"צ מזידיטשוב אות קד)

לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמור את מצוות ה' אלקיכם (דברים ד ב). הכוונה "ל"ע על דרך שכתב הרמב"ם בפי' המ"שנה (אבות פ"ד מכ"ב) ברוך הוא שאין לפניו לא משוא פנים ולא מקח שוחד, פי' שאינו לוקח שוחד המצוה בשביל העבירה אלא נותן שכר על המצוה ועו"ש על העבירה, והנה יש בני אדם המורים היתר לעצמם באי אלו עבירות ואמור יאמרו כי לעומת זה יש לימו וירבו בצד אחר במצוות אשר יבחרו להם, אבל דבר זה פיגול הוא לא ירצה כי הקב"ה לא יקח מצוה חילוף עבירה כי זהו בכלל שוחד כנ"ל. וזהו שאמר לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו, כלומר אל תוסיפו מצד אחד לשמור יותר על חלק מן המצוות מתוך כוונה לגרוע מצד שני מאותן המצוות שקשה בעיניכם לקיימם, אלא חובה עליכם לשמור את מצוות ה' אלקיכם בלי שינוי ותמורה, כאשר אנכי מצוה אתכם.

(תורת מהרי"ץ להגה"צ מהרי"ץ דושינסקיא זצוק"ל ח"ה עמ' כב):

ועשיתם לכם פסל תמונת כל (דברים ד טז). שמעתי רמז בזה על אותן האנשים הצבועים שהם הכל, אם באים בין חסידים הם חסידים, ואם באים בין פושעים הם פושעים, הכל כפי המקום והזמן, וז"ש ועשיתם לכם פסל תמונת כל ודו"ק היטב.

(ילקוט הגרשוני להרה"ג ר"ג שטרן זצ"ל פ' ואתחנן ד"ה ועשיתם)

וזכרת כי עבד היית במצרים ויוציאך ה' אלקיך ביד חזקה ובורע נטויה על כן ציוק ה' אלקיך לעשות את יום השבת (דברים ה טו). ובדברות הראשונות כתוב (שמות כ יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, אלא לפי

חכם לב יקח מצוות

כשבוע הבא במדור "הילולא קדישא" עומדים אנו להעלות בעי"ה את זכרו של כ"ק אדמו"ר הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זיע"א כ"א מנ"א תשי"ז ההודמנות ניתנת בזה להחפצים ליטול חלק בהעלאת זכרו קדוש לפנות אלינו ולהתברך בכל מיילי דמיטב

פניני האבות

פרק ד'

איהו חכם הלומד מכל אדם (אבות פ"ד מ"א). התנא אלקי מלמדנו שבכל ענינים הן בדברי תורה הן במילי דעלמא לא יתגאה האדם ולא יבוש ולא יכלם לשאול את הקטן ממנו, ואף שהוא חריף בשכלו לא יקרא חכם אם לפעמים יבוש לשאול את הקטן ממנו, לדמיון, אפילו ת"ח גדול ומפורסם לא ילמוד היטב הוראה בהלכות טריפות ואף שהוא בקי נפלא בהן ובשמותיהן אם לא ילך לבית המטבחים ללמוד ולהתבונן בכל מיני ניתוח האברים עצמות וגידין של הבהמות וכל חשוקיהם הקטנים ולראות הכל בעיניו, למען ידע היטב הכל בבחינה [פראקטיש] ע"כ צריך לשאול כמה דברים את הטבח הגס וממנו יוכל ללמוד לידע היטב כל ענינים אלו אף שהוא אדם פחות מגרוע במעלה ממנו, וכן לא יוכל לידע הרבה ענינים במס' כלאים עד שלא יצא השדה אל האיכר הגס וילמוד שם כל עניני צמחים וגידולים וכדומה, וכן הרבה דברים אשר הת"ח לא יוכל להבין ולבחון [פראקטיש פערשטעהען] עד שלא ילמוד מבני אדם הפחותים, ואם יחשוב שאינו לפי כבודו ללמוד הדברים האלה מהפחותים במעלה אשר רק אצלם לפי שהם שפעציאליסטען בענינים אלו יכול לבוא עד תכלית ותכונת הדברים להבינם משרשם לא יוכל להקרא בשם תלמיד חכם אמתי.

ולפעמים יוכל להיות חכם ופילוסוף גדול ואיש בער לא ידע וכסיל יוכל להטעותו ולעשות צחוק ממנו, כאשר יסופר מפילוסוף וחוקר גדול שדר בעיר קטנה במדינת ענגלאנד סמוך לעיר הבירה לאנדאן שהיה לו כמה אלפים ליטראות כסף [אלטזילבער] ורצה להחליפם בעד כלים חדשים, ונסע באניה לעיר הבירה ויקר מקרהו שמצא אומן [גאלדשמידט] איש מרמק שהיה לו מנשקאות ומאונים מרומים, וישקול האומן את כל הכסף והיה פחות אצלו עם מאה פונט, וצעק החכם הלא בביתו היה יותר עם מאה פונט, ושחק האומן ואמר אל החכם הו פילוסוף הלא תדע מטבע הכסף שנעשה קל במשקלו אם מעבירין אותו על המים, וזה לך האות כי כאשר תבא לביתך ותשקול את הכלים החדישים תראה בעיניך שהם קלים במשקלם עם מאה פונט, ויבוש הפילוסוף ויכלם מאד מליך לשאול גם אומנים אחרים אם כנים דברי האומן הזה כי חשב שהיה אינו לפי כבודו שיאמר שאינו יודע דבר כזה, ועי"ז אבד ב' מאות ליטראות כסף שהוא הון ענקי, מה ראה נכונה שאפילו חכם הגדול לא יסמוך על חכמתו כי לפעמים יפסוד הרבה עי"ז, וז"ש התנא אלקי איהו חכם הלומד מכל אדם ולא ימנע לשאול כמה שהוא מסתפק אפילו מהפחות ממנו ועי"ז זרין ונשכר.

(כנסת ישראל להגה"צ ר"י גאלדמאן זצ"ל מ"מ בגראסווארדיין אות ל' בשם תורת אבות)

איהו עשיר השמה בחלקו (אבות פ"ד מ"א). "עשיר" בגימטריא תק"פ, ואילו "עני" בגימטריא ק"ל, ואם תפחית מספר "עני" ממספר "עשיר" תמצא מספר "תני", וזה שאומר התנא איהו עשיר השמה בחלקו שהוא שמו בחלק הנותן בידו, המורה לו כי עליו לתת מממונו לאחיו העני. כי לאמתו של דבר אין העשיר אלא נפקד ואמטרופוס על החלק המיועד לאחיו העני, ובאם אין הוא יודע כיצד להתנהג בעשרו אז מעבירים אותו מאמטרופוסותו כשם שנוהגים להעביר בנהוג שבועלם אפטרופוס שאינו שומר היטב על הנכסים שהוא ממונה עליהם, ואינו שוקד על שמירת זכויות בעליהם. והעשיר חייב לדעת תמיד מאמר המשנה (אבות פ"ג מ"ז) "תן לו משלו שאתה ושלקך שלו" שאין

הוא נותן מאומה משלו. ואף שאנו רואים עשירים רבים שאינם נותנים צדקה ואעפ"כ לא חסר להם מאומה, אולם טעמה של העשירות וההנאה הצריכה להיות מנת חלקו של העשיר ניטלה ממנו אם הוא אינו מטיב עם אחיו העניים.

ולכן מזהירה התורה"ק (דברים טו י) ואומרת: "נתן נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו", אל תצטער בנתינתך לאחריך העני חלק מממונך "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך" הקב"ה ימשיך להחזיק אצלך ממון העניים בתורת פקדון כיון שיראה כי נאמן אתה לקיים תפקידך בנאמנות, "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" – כי הקב"ה ברא כך את עולמו שיהיו בו אביונים מפני שרצונו שאיש את רעהו יעזרו והעשיר יתמוך באחיו העני, כי זה קיום העולם כמ"ש (תהלים פט ג) "עולם חסד יבנה".

(גפן ישראל להגה"צ ר"י פראנקפורטר זצ"ל עמ' שכתב)

אל תהי בו לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום (אבות פ"ד מ"א). נראה דקאי על המשנה הקודמת (משנה ב) שאמר בן עזאי הו רץ למצוה ובורה מן העבירה, אבל ידועים דברי הגה"ק מליסקא זצלה"ה ז"ע בעל 'אך פרי תבואה' (יו"ד דיליה י"ד מנ"א) שאמר שאינו חושש למצות העם ואינו חושש לעבירה שלהם דהיינו נוסח העם לעשות מצות חדשות שהיצה"ר צובע להם עבירה למצוה ואומרים כי מצוה לכוות אדם זה ולרדוף אותו ולגזול ממנו בזו המצוה לא רוצה ליקח חלק, ואומרים שעבירה ליתן צדקה או פרוטה לאיש זה וכדומה זו העבירה נוטל על עצמו עכדה"ק ודפח"ת. והנה בן עזאי אומר במשנה הקודמת הו רץ למצוה ובורה מן העבירה ע"כ בא כאן והזהיר אותו שכאם תרצה לרוץ למצוה זאת שהעם סוברים למצוה לכוות אדם ולהרפא או ליקח ממנו על זה אמר לו "אל תהי בו לכל אדם" שלא תבייש שום אדם שלא תחשוב זה למצוה, או יאמר כי בו מלשון גזול כמו שמבואר בקרא (במדבר לא ג) אנשי הצבא כזו איש לו ולזה הזהיר לו שאל יגזול לשום אדם שלא יחשוב זה למצוה כמו שחושבין העם שרודפים אחר מצוה כזו, "ואל תהי מפליג לכל דבר" פי שלא תחשוב זאת לעבירה כמו שהעם אומרים שעבירה ליתן פרוטה זו לאדם זה שיש לו הרבה ממון והולך עוד לקבוצ צדקה שאין צריך לו כי מסתמא אם הולך לבקש צדקה מסתמא נצרך לו ואף אם ידעתו מכבר שהיה לו ממון הרבה מ"מ מסתמא כעת שהולך עבור צדקה מסתמא ירד מנכסיו "שאין לך אדם שאין לו שעה" כי זה לגלגל החזור בעולם ומסתמא עני הוא באותה שעה, "ואין לך דבר שאין לו מקום" פי שש"כ לא תחשוב למצוה לכוות את כל אדם משום שרואה אתה בשכרך שעשה דבר שאינו נכון לפי דעתך כי אין לך דבר שאין לו מקום ואם תענין בדבר שעשה מסתמא תמצא מקום לדבר זה ודו"ק כי נכון הוא.

(פרקא מהרי"א להגה"צ ריא"א לנדא זצ"ל אבד"ק עדעליו חתן הרה"ק ר"י מקרעסטיר ז"ע עמ' קמ"ד)

אל תהי בו לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר שאין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד מ"א). יש להבין מאמר חז"ל עפ"י מעשה הידוע שהיה פה בעירנו בימי החתם סופר זצוק"ל לפני לערך מאה ועשרים שנה, בעת המלחמה בין הפרייסין ובין הצרפתים ונלכדה העיר ע"י

הפרייסין וסוחרים יהודים עשו מסחרים גדולים עם אנשי הצבא שלקחו מהם אבן שריפה וכל מיני כלי זין, פעם אחת נתהוה סכסוך בין שני סוחרים גדולים ובאו לפני הבית דין לדין תורה וכמוכן שהבי"ד לא ידעו כלום מקור מוצא הסחורה שהיא אסורה בדיניהם והאחד יצא חייב בדין, וזה ברצותו להנמק מהבי"ד ומבעל דינו מסר הדברים לערכאות, וכמוכן שמוסר זה היה פשע גדול נגד המדינה, והסוחרים דנו אותו כמרגל [שפיאן] שאחת דתם להמית, והעלילו על מרן החת"ס זצ"ל שהיות הוא האב"ד ורב העיר והוא ידע מהדבר והעלים עין מלמסור הסוחרים לשוטרים הקולר תלוי על צאורו ויהיה נידון כמרגל, ומסרו הדבר לפני משפט הצבאי [קריגס געריכט], ובבא יום המשפט בא החת"ס לעמוד לפני השופטים ובראש השלחן ישבו השופטים שרי צבא [גענעראלן] שלופי חרב, פתאום עמד ממקומו יו"ר השופטים שר צבא גבוה והפסיק את מסיבת המשפט והחזיר את חרבו לנרתיקה, וקרא את מרן החת"ס ז"ל לחדר מיוחד ושהה שם זמן קצר, ואח"כ חזר וישב על מקומו ויצא הפסק מאתו שהאב"ד ורב העיר חף מפשע וחזר לביתו לשלומו.

אח"כ סיפר מרן ז"ל מעשה שהיה שלפני עשרות שנים עוד בימי בחרותו למד בעיר מינין והיה האכסניא שלו אצל בע"ב עשיר אחד, ואז היו חונים שם אנשי צבא שהתאכסנו ג"כ אצל תושבי העיר, ובבית הגביר ההוא התאכסן צבאי אחד והכיר בחת"ס שהוא חכם גדול בכל המקצועות וביקשו שילמוד עמו בכל יום עניני מדעים שונים ובעבור זה שרתו כמו שמשרתים אדם גדול, ושם קראו את מרן ז"ל בשם [קליינע סופר] כי היה נמוך הקומה, ובמשך הזמן נתרום הצבאי הלו עד שנבחר לגנענעראל ובעת הזה היה הוא ראש השופטים ותיקן הכיר את החת"ס ז"ע ומה נצמח ישועתו שיצא לחירות ממשפט קשה. ולזה אמרו חז"ל אל תהי בו לכל אדם ואל תהי מפליג לכל דבר שאין לך אדם שאין לו שעה, שאפילו לפי שעה נראה לך להיות נבוח מ"מ אתה אל תבזהו, שאין אתה יודע לאיזה צורך נפגשת עמו, ויכול להיות שמוה יוצמח לך ישועה לעת הצורך, לכן אל תהי מפליג לכל דבר.

(שפתי שלמה להגה"צ רש"י אונסדארפער הי"ד זצ"ל מ"מ בפרעשבורג עמ' רנו)

הלומד על מנת ללמד מספיקין בידו ללמוד וללמד (אבות פ"ד מ"ה). נראה לפרש דהנה הלומד לאחרים צריך להיות בעל כח, אולם באמת אם חוננתו לשם שמים אי גס אם הוא איש חלוש ישפיע לו ה' כח ואומין כדכתב (ישעי' מ לא) וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים וגו', לכן אמר תנא דמשנתנו הלומד על מנת ללמד זה שהוא תופס ישיבה ונצרך לכח בלמדו לתלמידים מספיקין בידו ללמוד וללמד, משמים מחזקים כוחותיו ומסייעים אותו שיוכל ללמוד באומין ורב כח.

ושמעתי מתלמיד חכם אחד ששמע מאביו שהיה תלמיד הגאון רבי יהודה אבא זצ"ל שהיה אב"ד פה קהלתנו, שבעת שהיה רב בק"ק סעמיניץ היה לו קול חלוש מאד, ונסע לרבו הגאון רבי מרדכי בנעט זצ"ל והביע בקשתו בדרך צחות שהוא נצרך למאנס לשון, אמר לו רבו, וואס א מאנס לשון, די וועסט האבען איין שאגת אריה, וסיפר תלמידו, שכן נתקיים בו שבעת שקודש את הלבנה בשוק היה קולו נשמע למרחוק, הרי לנו דשפיר מספיקין בידו כנ"ל.

(ויגד משה להגה"צ רמ"י כ"ץ הי"ד זצ"ל מסעדרדאלי עמ' שצו)

הגה"ק רבי נתן נטע שפירא זי"ע

בעל ה"מגלה עמוקות" - י"ג מנחם אב שצ"ג

אלה תולדות

איש אלקי קדוש מן הקדמונים, מגלה עמוקות רזין ומטמונים, (התוארים מתוך מה שנחרתו על מצבתו) מוהר"ר נתן נטע כמורה"ר שלמה שפירא (שם המשפחה שפירא נובע ממוצאה של המשפחה, מהעיר אשפירא אשר מוזכרת בקינות לת"ב: ואקונן מר עלי הרוגי אשפירא וכו'. ועיין בספר 'בני יששכר' חודש ניסן מאמר ד' דרוש י' (ע"ד הסוד) שמשפחות שפירא, הורוויץ, ראפפורט, הם משפחות מיוחסות. ומזה ידענו קדושת שם המשפחה שגם על מצבתו של רבנו חרות שם שפירא (עיי לקמן) מה שלא היו נוהגים לכתוב באותן הימים) בן מוהר"ר נתן שפירא גאב"ד הורדנא ז"ל בעמח"ס 'מבוא השערים' על הס' 'שערי דורא' וספר 'אמרי שפר' עה"ת, נולד בשנת שמה"ה, ונקרא ע"ש זקנו אבי אביו רבי נתן נטע מהורדנא, ואמנם רוח אלקי ממעל הסבה הדבר הזה לקראו בשם זקנו כי אנו מוצאים בו דמות דיוקנו של זקנו וזיו איקונין שלו דומה אליו, וכמו בזקנו - מצמידות ומתאימות גם אצלו יחדו התורה החסידות ופרישות, ודרך ארץ - היא החקירה, התלכדו ולא התפרדו, והכי על כן נקרא שמו נתן כי כמזהו גם הוא מאורות נתן כי במקצועות שונים אשר היה ערפל חתולתם ויאיר נתיב גם בפרד"ס כי נכנס בו ויצא בשלום.

ימי נעוריו

מהקורות אשר עברו עליו בימי נעוריו לא נודע לנו, רק שנתגדל על ברכי התורה הכתובה והמסורה, ויעש חיל בכל פנותיהם וגם בלעדן עוד עשר ידות היה לו בחכמת הנסתר היא חכמת הקבלה וידע כל ספרי הזוהר והתיקונים בע"פ גם כל ספרי האר"י, ושאר ספרי המקובלים הקדמונים והאחרונים כולם פתוחים היו לפניו לא נגרע ממנו דבר, ממי למד את חכמת הקבלה נעלם מאתנו כאשר לא נדע גם אחד ממוזיקאי אשר מהם שאב רובי תורתו בתלמוד ובפוסקים אשר גם בהם ידיו רב לו בפלפול וסברא כאחד הגדולים אשר בארץ, ויגדל ויהי לגפן אדרת אשר בעלו חסו אוהבי הסודות וחובבי הנעלמות בו התהללו, והיה יודע הכל בע"פ, כאשר גם ספרי הפוסקים הראשונים והאחרונים מלבד שני התלמודים את הכל ידע על פה כפי אשר כתב עליו בנו בהקדמתו לספר מג"ע: "נתן ה' לו לב לדעת ולהזכיר מה ששמע מפי ספרים ומפי סופרים, הזכרן הגדול שאין כמוהו בכל עברים חכמה ודעת הכל בכלל על פה כמסיני מסורים גפ"ת אילפס וטורים הגיד על פה לתלמידיו היקרים ותשובות ופוסקים אחרים אין גם אחת אשר לא ידע שורשם ועיקרם וכו", עכ"ל.

על כח זכרונו שאין מְשָׁלוֹ, יוספר כי בהיותו צעיר לימים הוצג ע"י חותנו לפני נסיך אחד, השמועה על כח זכרונו הנפלא הגיעה לאוזני הנסיך, ולפי דרישתו הקריא הנסיך לפני רבנו ספר בצרפתית כדי שיהזור על הספר בעל פה, רבנו השעין ראשו על זרועו, תוך כדי הקריאה שאל הנסיך את חותנו של רבנו, "ספיי? [-האם נרדם?]" הנשאל נד בראשו לשלילה, הנסיך הקריא את הספר עד תומו, ולמרות שרבנו לא ידע צרפתית חזר על כל הכתוב בספר בעל פה מלה במלה לרבות על המלה "ספי".

פרק האיש מקדש

ויהי כי הגיע שמעו הטוב באזני הרב הגביר והקצין מוהר"ר משה ר' יעקלים ז"ל אחד מפרנסי העיר קראקא ונדבניה, ויתן לו את בתו מרת רויזא לאשה, וישב על שלחן חותנת הגביר ויהגה בתורה.

(רבי משה ר' יעקלים היה אחיו של ר' אייזיק ר' יעקלים מקראקא זצ"ל המפורסם שעליו מסופר (בספר 'חי' הרי"ם' עה"ת (עמ' שנה) ובס' 'שיח שרפי קודש' (ח"ג דף ע) שחלם לו אשר בעיר פראג תחת המעברה יש שם אוצר טמון ולא השגיח ע"ז כי חשב החלומות שוא ידבר אך מחמת שחלם

לו כמה לילות רצופין בלי הרף לכן נסע שמה לחפש את האוצר תחת הגשר וביקש ולא מצא והלך נבוך ברעיוניו אנה ואנה, ואמר אל לבו הלא דבר הוא שחלם לו כמה פעמים, ובין כך עבר שם איש אחד על המעברה וראה אותו נבוך ושאל לו מה זה ועל מה זה וסיפר לו את החלום, אז אמר הלה - שלא הכירו זא"ז מעולם - "אתה משיגה על החלום והנה גם אני בחלומי שחלם לי איזה פעמים שבבית ר' אייזיק ר' יעקלים מקראקא נמצא תחת התנור אוצר גדול האם אישגיה ע"ז מאומה האם אסע לשם לבקש את אייזיק ר' יעקלים לחפש תחת תנור הלא שטות הוא, ויהי כי שמע ר"א את דבריו נסע תיכף לביתו וחיפש תחת תנורו ומצא את האוצר ומה הממון בנה בשנת ת"ד ביה"כ נ בקראקא על שמו ואכן נקרא 'בית הכנסת ר' אייזיק ר' יעקלים'".

הרב הנדיב ר' אייזיק זכה לראות בנינו בהדרו ואיתן תקפו תשע שנים ונפטר בשבת קודש כ"ו סיון ת"ג לפ"ק ונטמן סמוך לציון הגה"ק בעמ"ח 'מעשי ה' זי"ע. ('באהלי צדיקים' עמ' לה הערה ב')

והרה"ק הרבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע אמר שהסיפור הזה נחוץ לידע לכל אברך אחר חתונתו הנוסע בפעם הראשונה לרבו וחושב שימצא את האוצר שם ובהשתתף אצל רבו נודע לו שהאוצר נמצא אצלו בבית אצל כ"א (ואחד). ('מסע פולין' להרב מרקסון והרב וידיסלבסקי עמ' 36)

חותנו העשיר בנה במיוחד בשביל חתנו מקוה טהרה ובית כנסת על גבעה בו היה רבנו מתייחד ועוסק בתורה יומם ולילה, ואמרו שבחלונותיו לא כבה האור מעולם.

בספר 'כלילת יופי' להרב חיים נתן דמביצר זצ"ל (ח"ב עמ' קכת): מובא על המקובל רבי העשיל צורף מוילנא אשר מנוחתו כבוד בקראקא נמצא כתוב עליו בפנקס הישן דקראקא "כי כל ימיו לא מש מבית מדרשו של המקובל בעל 'מגלה עמוקות', וכתב שם יומם ולילה רזין דרזין ויחודים גדולים" עכ"ל.

ובספר 'תולדות מאור ושמש' מובא שהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע בכל עת שבא לקראקא לא היה מתפלל אלא בבית מדרשו של בעל 'מגלה עמוקות'.

אף שזכה לשתי שולחנות תורה וגדולה במקום אחד כי היה עשיר גדול ובעשרו התהלך בישורו כי על נדיבות קם לעשות צדקה בכל עת יד עני ואביון החזיק וזפר נתן לאביונים גם את מקדש ה' עטר בתפארה בפרוכת מסך וטס של כסף עם ס"ת מהודרת כאשר יספר לנו ממנו בנו בהקדמתו לספרו "מגלה עמוקות": נתן לו אלקים עושר ונכסים ורב פנינים, והשליטן לאכול מהם מעדנים, נתן פור לאביונים, לחמו נתן מימי נאמנים, נתן ליעף כח

ולאין אונים, מיהב היב משקל לא שקיל ורודף שלמונים, נתן באוצרות בית ה' זהב ואדר כמונים, זאת התורה אשר שם לפני ולפנים, עם פרוכת מסך וטס של כסף מעילים וסדינים משובצות במרגליות טובות אבנים, אין כסף נחשב אצלו למאומה כבימי שלמה, עכ"ל.

מרבין תורה ברבים

שנת שע"ז בהיותו בן ל"ב שנה נתעטר בעטרת הראש ישיבה בקראקא על מקום הגאון מורנו משה מרדכי מרגליות, תעודתו ומשרתו היו לתפוש ישיבה ולהרבין תורה ברבים, גם לדרוש מדי שבת בשבת בפני קהל ועדה ולהרות צמאון עם ה' הכמהים לתורתו ולדרשותיו, ובהרבעת תורת אל לתלמידיו הרבין בדרכי החילוק והפלפול גם היה מרצה את דברי הרי"ף והטור בע"פ, אולם בדרשותיו היה מטעים דברותיו בפשטים מתוקים וחביבים מעמק הסוד"ם.

כל שירותיו ותפקידיו הציבוריים מילא שלא על מנת לקבל פרס, כי חותנו סיפק לו כל צרכיו, ולרוב עשירו לא לקח שלומים מקופת העדה כאשר לקחו אלה אשר היו לפניו גם אחריו והיה לו רבנו הרמ"א למופת בזה, וזאת ירמוז לנו בנו באמרו: **"מיהב היב משקל לא שקיל ורודף שלמונים"**.

גדול בתורה ועבודה

"וזהו לו מלאך מגיד, והיה בעל מופת גדול שמיד שהזכירו לפניו מקשה לילד הייתה ישועתה קרובה (מובא בספר 'מליצי אש' יום י"ג מנ"א בשם הרה"ק בעל דברי חיים' מצאנו ז"ל"ע ומובא בהקדמת ספר 'מלא העומר'), גם נת"ן זמירות בלילה על חורבן אריאל ועיר המהוללה אשר היתה לשריפת אש גלמודה ושכולה בכה ויתחנן לה נת"ן עליה בקולה ושר בשירים בניגון שמנגנין שרפי עילא בג' משמורת הלילה, כאשר אליו נגלה פעם א' איש לבוש אדרת שער כולה [ה"ה אליהו הנביא זל"ט] (עיי' לקמן בנוסח מצבתו) והגיד לו דברי אלה כך וכך **מוקונים פמליא של מעלה** ועין בעין ראה אותו ניצב וקמה וכו'..." (מתוך דברי הקדמות בנו לספרו "מגלה עמוקות").

וינסהו

בהקדמות "מגלה עמוקות" (לעמבערג תרמ"ב) מובא ז"ל: שמעתי מאיש אחד שספרו הרב מסיקהל ר' זונדל ששמע מהרב הצדיק בוצינא דנהורא מבעלזא ז"ל ז"ע שסיפר מעשה מבעל 'מגלה עמוקות' ז"ל ז"ע שבדורו היה פקידא מן השמים שמישיח יבוא מחמת שבדור הזה צדיקים גדולים היו ומן השמים הסכימו שבעל מג"ע יהיה משיח מחמת טעם הכמוס, והבעל דבר היה מקטרטג ואמר שאין הדור ראוי לכך, רק אם ינחו לו ויעמדו בניסיון רק אם לא יגידו שום מלאך ושום נשמה הנפטרים להם מה הוא, והוכרח הב"ד של מעלה להסכים לו, וכרוז יוצא לפניו שלא יגידו כי ענש יענש, ואמר הבעל דבר כי אליהו יגיד למג"ע כי למד עמו כל הלילה וקראו לאליהו שלא יבוא אצלו כמה ימים, ואליהו מכבר אמר לבעל מג"ע אם יבוא אצלו שום מלאך וירצה ללמוד עמו ומסר לו סימנים לידע אם ראוי הוא ללמוד אצלו, גם בשעת שאליהו למד עמו לא היה מגביה עיניו להסתכל אותו כי מחמת יראה ומחמת ענוה לא הסתכל בפניו.

ובעל דבר הזה היה תחילה אצל הב"ח ז"ל ואמר לו שרועה ללמוד עמו קבלה כי מן השמים שלחו אותו אצלו כי מגיד הוא כמו להיבית יוסף, ואמר לו הב"ח שיניחו לו שלשה ימים כי לדבר זה צריך הכנה גדולה, והניחו לו, והב"ח היה מתפלל להודיע לו אם ראוי לכך או לא, ולא היו מודיעים לו, כשראה הב"ח ז"ל שלא היו מודיעים לו והשתטח על קברי אבותיו להודיע לו, בלילה בא אביו של הב"ח ואמר לו שלא ילמוד אצלו, ואחר ג' ימים בא אצלו אמר לו צא ממני, והלך אל המג"ע ואמר לו שהוא רוצה ללמוד רזין עליונים ועתידות וקבלה מעשיות, והיה מיצר לו והמג"ע שכת מה שאמר לו אליהו מכבר מהסימנים לבדוק אותו, והתחיל ללמוד עמו, ובתוך הלימוד הבין שאינו מן הקדושה והגביה עיניו והסתכל בפניו וזכר מה שאמר לו אליהו, ואמר לו שהוא רוצה לבדוק אותו וברך אותו ומצא את הסימנים שהוא אינו מן הקדושה, ולא רצה ללמוד עמו.

ואח"כ הלך אל הט"ז ואמר הט"ז ז"ל שאינו צריך ללמוד עמו, אח"כ היה מתלבש בשבתי צבי ימ"ש וגדולי עולם היה בהסכמה עמו וכו', ושבתי צבי שלח אל הט"ז דברים שבינו בינו שאינו ידוע לשום אדם כדי להסכים עמו, ולא רצה הט"ז, ושלה הט"ז בנו ושני בני אדם לבדוק אותו (שלח לו בנו הג"מ ישעי' ואת חורגו הג"מ ר' לייב בהג"מ הריץ שהיה אב"ד בקראקא ואח"כ בריסק דליטא בעל שו"ת 'שאגת אריה וקול שחל' שניהם נכדי הב"ח כמ"ש ב'כילת יופי' (עמו נו) וכמבואר בס' 'ציצת נובל צבי' להג"מ ר' יעקב ששפורט) - ואמר להם אם יראו שעובר על דברי תורה כל שהוא ידעו ששקר הוא, והיו רואים אותו שהוא עובר על ד"ת שישן פראקדן וצחקן ושקך הוא ודבריהם אינם נשמעים ומחמת זה באו צרות גדולות על ישראל והשי"ת

יצילנו מכאן והלאה ע"כ שמעתי, עכ"ל.

וכע"ז (בכמה שינויים) מובא ג"כ בספר היקר 'בן גרני' עה"ת להגאון ר' יוסף ישראל דייטש ז"ל אבד"ק ב' דיאמרט (פ' וישלח) במקרא קודש ויותר יעקב לבדו וגו' - וז"ל: ונ"ל בס"ד בהסבר הדבר, ואקדים עובדא אחת שמעתי מאמאמר הגאון ז"ע הוא בעל 'גורן לדוד', והוא - יצא כרוז בשמים על המגלה עמוקות' הזהרו ברבי נתן ובתורתו, ובא השטן וטען כי עוד לא ניסחו וניתן לו הרשות לזה מן השמים והוא הלך לנסותו, ובא אל הגאון בעל 'מגלה עמוקות' ואמר לו כי הוא שליח מן השמים ללמדו ולגלות לו סתרי תורה, ויענהו הגאון כי קבלה יש לו שאין ללמוד תורה ממי שאינו מכירו, וקבע לו זמן מתי שיחזור ויבא, והגאון בעל מגלה עמוקות עשה שאלת חכם אמנם לא ענהו מן השמים כי נתנו חוק שלא לגלות, והוא הוסיף לשאול פעמים ושילש ולא קיבל תשובה והתענה על זה הרבה ואז בא לו אביו בחלום וגילה לו הסוד, וכאשר בא השטן לזמן שנקבע לו צעק עליו הגאון צא טמא והלך לו בכעס ונעל הדלת בכח כ"כ חוק עד שנשתברו כל החלונות בקראקא, ואת אביו הלךן שיתין פולסי דנורא יען שגילה הדבר, ולאחר זמן בא השטן ואמר לו כי יש לו תלמיד יותר חביב והוא היה הש"ץ וכו' ע"כ שמעתי, ובזה מפרש הגאון בעל 'בן גרני' מקראי קודש הנ"ל ע"ש.

(ועפ"ז) נוכל להבין קצת מה שהעלילו על הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ ז"ע על השתייכות לכת ש"ץ, כי כל זה היה בא מתרעומת הנוכל הבעל דבר שרצה להכשיל את זקנו בעל 'מגלה עמוקות' וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו יוצא ירכו ועשה בלבול בעולם. ואל פלא ממך הדבר עי' מ"ש בספר 'ישמח מוצא' עה"פ ויתנכלו אותו להמתית ע"ש.

ונהינן ממנו עצה ותושיה

מספרים על רבנו, כי בימיו חי בקראקא יהודי אמיד עתיר נכסים ות"ח שהיה נוהג מדי יום ביזמו בדרכו אל בית המדרש לחלק נדבות ליהודים עניים שהתייצבו משני צידי השביל, בין מקבלי הנדבות היה גם נוצרי אחד, פ"א בא הגוי וגילה בסוד ליהודי העשיר שהנוצרים מכל הסביבה מתכוננים ביום זה וזה לעלות לקראקא לשדוד ולהרוג את כל יהודי העיר, הנוצרי ביקש שלא יגלו אף לאחד כי הוא שגילה לו את הסוד.

היהודי העשיר בא אל רבנו וסיפר לו על האסון העומד להתרחש, רבנו ציוה על היהודים שילכו באותו לילה לבית הקברות וילבשו לבן ויחטטפו בטליתות, וכל אחד מהם יחזיק נר דולק בידו, וכשתקרבו הגויים לבית הקברות יקומו כולם ויצאו לקראתם בחצות הלילה, כשהתקרבו הגויים לעיר ראו והנה קמו כל המתים מקבריהם, פחד גדול נפל עליהם כי את המתים לא יוכלו לנצח בחושך, ומרוב בהלה החלו הפורעים לברוח נפלו ונפצעו ורבים נפלו לתוך הנהר הגדול (הוויסלה) העובר ליד בית הקברות וטבעו. ('משפחות עתיקות בישראל' עמ' 27).

פסירתו

רבנו השיב את נשמתו כבן ארבעים ושמונה לימי חייו, בטרם התימו ספרו על ואתחנן (עיי' לקמן). ביום י"ג מנחם אב שנת שצ"ג לפ"ק, ומנו"כ בבה"ח הישן דקראקא, וכה נחרת על מצבתו:

פה נטמן איש אלקי קדוש מן הקדמונים,
'מגלה עמוקות' רזין ומטמונים,
הוא שאומרים עליו שדיבר אתו אליהו פנים אל פנים
הגאון האב"ד ור"מ
מזה"ר נתן נטע בן מו"ה שלמה שפירא זצ"ל,
נפטר ביום ד' י"ג אב שצ"ג לפ"ק,
תנצב"ה

וסמוך לו טמונה זוגתו ובנו מו"ה יצחק ז"ל שנפטר בדמי ימיו בן כ"ה שנים ר"ח שבט שנת ת"ט, וגם נמצא סמוך למצבתו מצבת אבן החרות עליה מילים אלו "גיד עליו רעו", ופשר מצבת אבן הזאת נעתק מעשה נורא הנמצא רשום בפנקס החברה קדישא דק"ק קראקא:

אחרי שנסתלק לבית עולמו מרן הקדוש בעל "מגלה עמוקות" בא אחד האנשים הצעירים בעיר קראקא לגבי החברה קדישא וביקש לקנות לעצמו את חלקת הקבר הסמוכה לקברו של בעל "מגלה עמוקות", האישי לא היה ידוע ומוכר כתלמיד חכם ובר אוריין ולכן דחו הגבאים את ההצעה שנראתה בעיניהם כימורה וכימורה, הרי הגאון הצדיק שנפטר זה עתה לבית עולמו היה מבין אדירי התורה שחיבר הרבה ספרים ולא יתכן לתת את המקום לאדם אלמוני מפשוטי עם, דבר שהוא בניגוד להלכה.

אולם אותו אדם צעיר לא ויתר על רעיונו, לאחר שכל הגבאים חזרו

לבתייהם חזר האיש ונטפל לאחד מזקני הגבאים שנותר במקום, והרבה להפציר בו שיתן הסכמתו לרכישה זו, נפשו חשקה את המקום הסמוך לקברו של אותו גאון וצדיק, "שום סכום לא יהיה יקר בעיני" חזר וטען באוזניו של אותו ישיש אשר עבר את גיל השמונים כמה שתטילו עלי אתן, חזר ואמר.

האם תסכים לשלם אלף רובל כסף? - שאל הישיש, התשובה לא אחרה לבוא, כן! הכריז האיש הצעיר, והוציא מארנקו את הכסף ושלישל אותו לכיסו של אותו זקן, אותו גבאי ישיש הרדהר לעצמו מה מניע אותו לקחת את הכסף לכיסו? הנה ימים באים - והן אני זקן והאיש צעיר לימים זה עתה נכנס לגיל העשרים, עד שיבוא יום פקודתו יהיו כבר גבאים אחרים מי מהם יבוא לתבוע מידי את הכסף.

למחרת היום נפוצה השמועה המרה האברך הצעיר נפטר לפתע פתאום, חברה קדישא נתבקשה לטפל בקבורתו איש לא ידע על העיסקא החשאית שנעשתה רק ביום אתמול, הגבאים בחרו לו מקום קבורה לפי מה שראוי היה בעיניהם, בלילה אחרי הקבורה הופיע האיש בחלומו של אותו גבאי זקן שמכר לו את חלקת הקבר ליד קברו של בעל "מגלה עמוקות" ותבע ממנו להעביר אותו ממקומו לחלקה שקנה בקנין כספו, חלום זה שתחילה לא השגיח בו האיש חזר ונשנה למחרתו וליום השלישי, בחלום השלישי הזהיר הנפטר את איש הח"ק שאם לא ימלא את מבוקשו יזמין אותו לבי"ד של מעלה, אזהרה חמורה זו הדאיגה מאד את הישיש שלא ידע לישית עצה בנפשו, עד שמרוב פחד וצער הלך אל רב העיר [בעל הב"ח ז"ע] באותו זמן, לספר לו את כל אשר קרה ולבקש את עצתו.

הרב ששמע את דבריו של הגבאי נדהם, גער בו על אשר עולל, דרש ממנו למסור לידו את הכסף שקיבל לידו ע"מ שיוכל לחלק אותו לצדקה לעילוי נשמתו של האברך, אולם, בשום פנים לא היה מוכן הרב לתת הסכמתו להעביר את האיש ממקום קבורתו אל החלקה הפנויה ליד קבר בעל מג"ע, הגבאי הישיש נתקף פחד ובהלה מה יעשה עתה? אולם הרב כסר לידו את מקלו וציווה עליו לגשת לקברו של אותו אדם צעיר, ע"מ להזמין אותו לדין תורה בביתו של הרב ביום השלישי בשעות אחה"צ, ומכיון שחשש לנפשו עשה כמצוות הרב, ולתדהמתו, הסכים הנפטר להתייצב לדין תורה בבית הרב.

כאשר הגיע הישיש אל ביתו של הרב בשעה היעודה, ראה שהותקנה בחדר לימודו מחיצה שמאחוריה צריך היה להתייצב אותו מת, מעבר למחיצה ישב הרב ועמו גבאי חברה קדישא, הרוח שמאחוריה המחיצה מעברה השני שטח את טענותיו, זכיתי במקום בקנין כספי ואין רשות להדיחני ממקומי, הרב ביקש מן המת להזדהות בשמו, אלא שההשיב, הדבר אסור עליו - אם כן ביקש הרב להרגיע את האיש שאת קולו שמעו מעבר למחיצה - אם אסור לך להזדהות ולומר את שמך הנכון לא נוכל למלא בקשתך, הכסף נתרם לעילוי נשמתך ואתה לך ותנוח בשלום על משכבך, אלא שהמת סירב לוותר, חזר וטען כנגד הגבאי שלא עמד בדבירו ותבע לתקן את המעוות.

הרב שהאזין לטענות ולדברים, התמלא במבוכה גדולה עד שעלה במחשבתו לומר דברים באוזניו: אם אכן גדולה כל כך נשמתך עד שנאסר עליך להתגלות, לך במוחך וגלגל את גופך ממקום קבורתך הנוכחי למקום שאותו ביקשת וקנית בכסףך יום לפני מותך, הרב הבטיח לו רק זאת להודיע לחברה קדישא על פסק זה כדי שלא תמסור לשום אדם אחר את המקום הפנוי ליד קברו של בעל "מגלה עמוקות".

למחרת היום, כאשר אנשי חברה קדישא דק"ק קראקא עלו לבית החיים מצאו את קברו הטרי של אותו צעיר פנוי, ואילו ליד קברו של בעל "מגלה עמוקות" מצא קבר חדש שלא ידעו עליו, ולא עסקו בו, גבאי הח"ק שהתכנסו לדון במזוזה החליטו לבנות אבן על קבורתו ומכיון שלא ידעו את שמו של האיש, החליטו לרשום על המצבה רק את המילים פה נטמן האברך לא נודע מיהו "אידי עליו רעו" ויהי הדבר למופת. ע"כ מתוך פנקס חברה קדישא דק"ק קראקא.

לאחר שנים נמוק הכתוב מן המצבה, ובשנת תקצ"ב הקימו מצבה חדשה על הקבר וחרטו עליה את הדברים הבאים: "ציון לנפש חיה פה מצאנו ודעת שמה לריק יגענו, יען נמצא קבר באשמנים ותמונה אותותיו מרוב שנים אכן יגיד עליה רעו גאון רעונו מגלה עמוקות ומגיה חשכנו כי רב כבודו בשם תפארת להישאר בדרו דורים למזכרת גבאי הח"ק זאת אל לבם השיבו ומצבה חדשה על קברו הציבו תקב"ן לפ"ק לבריאת ארץ ושמים".

ספריו

ט"ו ספרים בנגלה ובנסתר כתב רבנו, מהם ז' על התורה, חלק הופיע בדפוס וחלק נשאר בכתובים. א. ספר "מגלה עמוקות" רנ"ב אופנים לסדר ואתחנן - ע"פ קבלה רמזים וגימטריאות ברנ"ב אופני הסבר לתפילת משה רבנו ע"ה אעברה נא כפי ואתחנן, נדפס פעם ראשונה בקראקא שנת שצ"ו, ובכוונתו היתה לחבר אלף פירושים על אעברה נא ורק נסתלק אחרי שחיבר רנ"ב פירושים כמנין ר"ב ל"ך וכמו שכותב בנו בהקדמה וז"ל: "נתן ה' לי

לאות ולמופת אות מופלא ושלישה על כלה רעיונו על משכבו סליקא ועלה לחבר אלף אופנים על זאת התפלה לקיים אדם אחד מאלא מצאתי ועש"ה בכל אלה, ויאמר ה' אליו ר"ב ל"ך אל תוסף עוד לגלה, יותר מן רנ"ב, ר"ב ל"ך עולה, ואח"כ ראש הפסגה עלה ויהי כאשר פתר לנו וגילה, רנ"ב סודות עמוקים מגלה הפלא ופלא, בימים ההם חלה, ובזו הפרשה יצועו עלה, (שיוצא בדרך כלל י"ד שלו י"ג מג"א כפי ואתחנן) נשמתו הטוהרה וצלולה, לפני נורא עליה, להשתעשע בדרא עילא ונמצא מסוף דברו ניכר לכתחילה מאת ה' הייתה זאת בכללה לגלות רזין קדישין רזא דמלה וכו' ויום מיתתו תמיד לזכרון יעלה זכרון אחד לכאן ולכאן עולה, עכלה"ק.

וקריאת שם הספר "מגלה עמוקות" מפני ב' טעמים א. כשמו כן הוא בו גלה סודות נפלאות ועמוקות. ב. דשמו "ר' נתן" בגימטריא "מגלה עמוקות" חושבנא דדין כחושבנא דדין. (מתוך הקדמת בנו הנ"ל)

ב. ספר "מגלה עמוקות" על כל התורה - גם פירושים בדרך קבלה וסודות, והיה בכת"י עד שנדפס בשנת תקנ"ה בלבוב בהשתדלות הרה"ג מוה"ר אפרים זלמן מרגליות זצ"ל בעל שו"ת 'בית אפרים' ובהוצאות מחותנו הרב מו"ה ישראל פינליש מלבוב, וגם כתב היבית אפרים ז"ל הקדמה לספר.

(וכדאי לציין מ"ש בספר 'כלילת יופי' [להרב חיים נתן דמביצר ז"ל] חלק א' במבוא (עמ' כה) שמדפיסים בעיר סדילקאב הציבו את שם הספר "מגלה עמוקות" על הספר "ישמח ישראל" להגאון הישיש מוה"ר ישראל שמואל קאליהארי ז"ל מקראקא (והוא ציור ד' חלקי שלחן ערוך בדרך אלפ"א בית"א) אשר מלבד זה החיבור [ישמח ישראל] חבר עוד הרבה ספרים בנגלה ובנסתר ובתוכנם ג' ספר מגלה עמוקות פ'י על התורה ותר"ג מצוות וסתי תורה, ועשו הכל כאשר לכל כדי שירבו עליו הקונים וישמחו כל איש ישראל הקונה ספר הזה בחשבו כי הוא מהגאון הנודע מהר"ן שפירא בעל "מגלה עמוקות" המפורסם.)

הרב שלום הכהן ווייס מביא בהקדמתו (למהדורת 'מגלה עמוקות' עה"ת שהו"ל) שמעתי מת"ח איש מהימן שהגה"ק בעל 'חתם סופר' זצ"ל היה מדרכו לעיין בסה"ק "מגלה עמוקות", ופעם בהיותו מעמיק ומעיין בו בא להדרו אורה נכבד ונגש לראות איזה ספר שהגה"ק ז"ל מעיין בו כ"כ, ובראותו זה פצה בשפתיו כאומר זה ג"כ ספר טוב, והשיב לו הח"ס אספר לכם מעשה, הצאר הרוסי היה מדרכו לחפש עצמו ולטייל בנן הגדול אשר בפעטערבורג כאחד האדם, ופגש שמה באיש יהודי שזיה ג"כ מטייל מדי יום ביומו, הפעם נגש אליו לשוחח אתו ושאלו על פרנסתו ומלאכתו, והשיב לצאר שהוא מלמד מזוה פרנסתו, וחזר ושאלו המלמד ומה פרנסת כבודו, והשיב לו אני הוא המורה על מדינת רוסלאנד, והמלמד השיב בתמימות זה ג"כ פרנסה טובה, והמבין יבין.

ג. "פי על הזוהר" - עם חידושים ותוספות והגהות ותיקונים נדפס בחייו בשנת שפ"ג בלובלין. ד. חידושים על הרי"ף - נדפס פעם ראשונה כאמשטרדם שנת ת"פ, ואח"כ בכל הוצאות ספרי הרי"ף.

ה. "מחזור עם הוספות כמנו" - נדפס בקראקא שנת שס"ו. ו. "סליחה" על הקדוש מו"ה ר' אנשיל הנהרג בקראקא על קידוש ה' - בלוויית איזה הערות קבליות בקראקא שנת שצ"א לפ"ק (והזכירו בספרו מג"ע ואתחנן אופן קי"א). ששה אלה יצאו לאור הדפוס ואלה הבאים עונדה לא נדפסו.

ז. "אלף אופנים" על אלף זעירא של ויקרא - הזכירו במג"ע ואתחנן אופן רנ"ג, והרב בעל 'סדר הדורות' כתב שראה אותו בכת"י. ח. ספר "תורת נתן" - ג' כרכים עה"ת, והוא ספר גדול בכמות על חכמת הקבלה, הזכירו במג"ע ואתחנן אופן ר"ד, גם במג"ע עה"ת פעמים רבות, וספר זה חיבר לפי הנראה לפני ספר מגלה עמוקות ולכן יקראנו עפ"י הרוב חיבורא קדמאה (עיין מג"ע פ' שלח, פ' מטו"מ) ולפעמים יזכירו בלשון ספרים הראשונים (עיי"ן פ' קרח) ולפעמים כתב בביאור: עיין בחיבורא קדמאה פרשת נשא בס' תורת נתן (עיין פ' בלק) ויתכן שחיבור זה היה נחלק לחלקים אחדים כפי אשר כתב (פרשת חקת) הארכתי בזה בפ' בהעלתך ספר שני תורת נתן, ולזה נתכוון ג"כ בפי האזינו הארכתי בספר הראשון השני והשלישי.

ט. דרוש יקר ונכבד דך בלי שמרים תש"ך צירופי בראשית עולה על ע' ניירים (הקדמת בנו למג"ע ואתחנן רנ"ב אופנים). י. ספר על הקבלה - בכלל איין וחוקר ותיקן מאמרים ב"י ספירים נכונים וישרים קלים וחמורים וסדר קבלת שפע דורים מגילת מן הציונים בחכמה פוחת שערים. (לשון בנו שם). יא. חידושים על הבית יוסף - מד' טורים (נמצא באוצר ספרי ר' דוד אופנהיים זצ"ל). יב. שאלות ותשובות - "מדבש ונופת צופים עריבות בהם הראה חריפתו ובקיאיותו ועומק שכלו, דיני ג' בבות בהלכות נדות וזבות ואיסור תערובת דיני שבת וכו' עניני קידושין וכו'..." (לשון בנו בהקדמתו).

הן אלה קצות דרכי ספריו וחיבוריו הנודעים, ואף שבנו כותב שהוציא ט"ו ספרים באמרו: חובר חברים עשות הרבה ספרים חקוקים בעט ברזל ועופורים לזכרון לדור דורים מגילת מן הציונים בחכמה פוחת שערין. (לשון בנו שם). יג. עולים וכו' ואחריו כתבו ג"כ המו"ל ספר מג"ע עה"ת שחיבר ט"ו ספרים מ"מ אין הם מפורסמים ואין אנו יודעים מה היה להם.

הרה"ק רבי צבי הירש פרידמן מליסקא זי"ע

בעל "אך פרי תבואה" - י"ד מנחם אב תרל"ד

אלה תולדות

הרב המאור הגדול הגאון הקדוש (התוארים מתוך מה שנחרתו על מצבתו) רבי צבי הירש פרידמאן זי"ע (לפי המסורת שם משפחתו הוא פרישמאן וכן חתמו עצמן יו"ח אָחיו של רבנו, אבל כפי שמקובל אצל העולם שם משפחתו הוא פרידמאן וכן חברו הגר"ש גאנצפריד בעל קיצור שו"ע מוזכרו בשם משיב' פרידמאן, ומפי השמועה דהסיבה לכך דכשהתייצב רבנו לפני הצבא הוחלף שמו מפרישמן לפרידמן) נולד לאביו הרבני ירא ושלם הרב ר' אהרן זצ"ל ולאמו הצדקנית מרת שרה ע"ה.

רבנו הרבה לספר בשבחיו של הוריו, ואמר על אביו שעל פני אביו הצדיק הונסתר ר' אהרן היה ניכר כשבא בין המצרים. גם אמר עליו שכאשר הגיעו ימי הרצון מיד היה ניכר באביו ז"ל כי אז היה הכובע שלו משוכה תמיד על עיניו מבלי הבט חוצה.

על אמו של רבנו נתיק כאן מה שכותב נכד רבנו בהקדמתו לספר "אך פרי תבואה" וז"ל: והנה יען כי כפי השמועה נודע לי כי בימי נעוריו חשקה נפשו הטהורה [של רבנו] לעשות מזכרת עולם לשם אמו נבג"מ, וגם תמיד היה רגיל לספר ולשבח צדקתה, לזאת אעשה בזה רצון צדיק ואספרה נא בתוך קהל ועדה לדעת איזה פרטים צדקת אמו של אאמ"ז זצוק"ל הצדקת הנודעת בשער בת רבים מרת שרה נבג"מ אשר זכתה להוליד בנים כולם ת"ח יראי ה' ובראשם כבוד אאמ"ז זצוק"ל, ואם אמרתי להגיד תהלותיה ומדותיה היקרות אחת לאחת תקצר היריעה, ורק אפס קצה תהלתה אדבר ואמלל למען ידעו כי מעז יצא מתוק ומטוב יולד טוב.

באזנינו שמענו מפי אאמ"ז הק' זצוק"ל שאמר עליה שכל ימיה היתה מחקרת ומחכמת לדעת דרכי ה' בהשכל ובתבונה, וחכמת אדם תאיר פניו והכיר מרן הרב הק' בעל 'קדושת לוי' זל"ה בצדקתה כי בעת נסעה לנישואין שלה באה בדרך במלון ושם היה אז גם מרן הרב הנ"ל ותבשל לו את הארוחה, והיה בצאתו מפתח חדרה וישאל עליה למי היא העלמה הזאת, ויאמרו לו הנה הולכת היום לחתונתה, ויברך אותה ביום ההוא לאמור תצליח בכל דרכיה, והנה ברכת צדיק עלי ראשה חלו באמת.

כל ימיה הייתה משתוקקת ומחשבת לדעת האיך יזכה אותה השי"ת לבנים ת"ח והיא יושבת בתוך הכפר מקום מבלי תורה ות"ח, ופ"א בשי"ק התפללה בביתה תפילת שחרית ובהגיעה לישמח משה במתנת חלקו נשפך כמים לבה ודמעתה על לחיה לאמור מי יודע אם אוכה לבנים עוסקים בתורה, ומתוך בכייתה נתעלפה ותפול ארצה והתחיל בנה הקטן (ר' יהודא ליבוש זצ"ה) לבכות ומתוך בכייתו נתעוררה היא ותחי רוחה בקרבה.

כמה פעמים שמעתי מפי אאמ"ז זצוק"ל כי שנים רבות (כמדומה לי כי י"ג שנים אמר) קמה בחצות לילה ובכתה על גלות השכינה וכדמעות עיניה רחצה את מצח אאמ"ז זצוק"ל בהיותו נער קטן.

אמרה לאאמ"ז זצוק"ל כי על דבר אחד היא מתחרטת כל ימיה שלא עשתה כהוגן, והוא כי בימי נעורה בעודנה נערה בבית דודה ובשכונתו דר ת"ח אחד עני ומדוכא ביסורין ר"ל והוא ירא וחרד על דברו, ואשתו לא היתה אשת חיל לפקח על צרכי ביתה, ואמי זקנתי מרת שרה הנ"ל הלכה בבוקר בבוקר זמן רב לכבד את ביתם ותציע את מטתם ובשלה את אכלם, אולם פ"א עוף אחד היה להם קשור בכרעי המיטה ואין כל לתת להעוף לאכול, ותגנוב מעט תבואה מבית דודה ותתן לפני העוף וזהו שלא עפ"י דין תורה.

בעת ישיבה בעיר אוהעל יע"א נודע למשגב כי נהגה בדקדוקי מצוות כאיש צדיק קדוש וטהור, והרב האי סבא קדישא גאון כל חי מהר"מ ט"ב ז"ל (ה"ה בעל הישמח משה זי"ע) סמך אך עליה ימים רבים בכשרות בית משלה, (והיה קורא אותה בל"א אינוער ידיע). דרכה הי' להתפרנס ממאפה תנור והיתה מביאה בבוקר בבוקר לבית המדרש מן המאפה ותחלק לבחורים עניים דבר יום ביומו, ובבוא איש אשר נודע לה לקל רוע לא רצתה למכור לו באמרה האתן מוגיע כפי לאיש רשע כזה אשר לא יברך עליו בורא מיני מזונות, כהנה וכהנה דברים נפלאים ומתמיהים, אשרי לה כי זכתה באמת לבנים כשרים וצדיקים כאשר התפללה ערב ובוקר וצהרים, וכבוד ה' עליהם זרח אשרי יולדתם כי תגיל בפרי בטנה, עכ"ל.

הצדקת מרת שרה ע"ה היתה חביבה מאד בעיר אוהעל והיו רגילים לשלוח לה מכל טוב, אבל היא חילקה הכל בין העניים, וארוחת הבוקר שלה הייתה קצת י"ש בעד קרייצער אחד ולחם יבש עם בארשט. פ"א עוררו אותה ר' הירשלי שלכם יושב בליסקא בדחקות גדול ולמה אין אתם שולחים לו מה שאתם מחלקים, הצדקת התחילה לחשוב אולי הצדק עם האנשים, ונתיישבה בדעתה ובאתה לליסקא אל בנה והציעה לפניו את הדבר שיחליט בזה, והייתה תשובתו בקיצור מאמע לעבען תעשי רק כך כמו שאת מבינה כי בוודאי שאת עושה כהוגן.

ובספר 'דרכי הישר והטוב' (עמ' ג.) מובא: סיפר לי אאמ"ז זצ"ל שאמר לו אא"ז זצ"ל כי באם בא יבוא איזה פעם למיזר ח"ו שאינו יודע באיזה ענין להטות עצמו לכאן או לכאן אז הוא מצייר לעצמו כאילו אמו עומדת לפניו והוא שואל בעצתה ומה שהיא הייתה אומרת לו זאת הוא יודע ומבין מעצמו וד"ל.

עוד מובא שם: שמעתי מאא"ז זצ"ל שהיה מחכמת מאוד בעניני עבדות ה', ואא"ז זצ"ל היה מתייעץ עמה תמיד בעניני עבדות ה', ופ"א שמעתי ממנו שאמר לה שכבר הוא מושלם בכל המידות רק בענין אחד לא... והשיבה לו זה הוא דבר נקל.

עוד שם: אמר אא"ז שמעולם לא שמע את הוריו מדברים זה עם זה מדברים אחרים זולת האיך לגדל בניהם לתורה.

ולפי מסורת אחרת היה הדבר אצל הרה"ק רבי אלכסנדר מקאמארנא זי"ע, וכך מספר כ"ק מרן אדמו"ר מטאהש שליט"א: הגה"צ מליסקא היה נחשב לאח לר' אייזיקל מקאמארנא זצ"ל, כי ר' סענדערל מקאמארנא זצ"ל היה פעם בעיר והיה לו קובלנא על שוחט שם, והצד של השוחט העמידו עדי שקר על ר' סענדערל שעשה עבירה ר"ל, ואחד מהם היה ג"כ אשה אחת ובאתה לבי"ד ואמרה שהיא ג"כ באתה להעיד אבל אמרה האמת שכל המעשה הוא שקר ושהשכירו אותה להעיד, ועי"ז נתודע הדבר, ואמר לה ר' סענדערל שנותן לה במתנה נשמה קדושה שהיה צריך להביא לזה העולם, והאשה הזאת ילדה אח"כ את הגה"צ ר' הערשעלע מליסקא זצ"ל.

נשים במאי קזביין

מספרים שהיו אנשי בליעל שרצו לעשות בלבול על הצדיק הקדוש בעל 'ישמח משה' זי"ע ובקשו אשה שתסכים להוציא השמועה, וכאשר נודע דבר זה להצדקת מרת שרה חששה פן תמצא מי שתקבל על עצמה דבר זה, ע"כ קיבלה על עצמה ואח"כ פירסמה האמת, והגה"ק בעל 'ישמח משה' ברכה שתזכה לבן שיאיר את העולם בקדושתו. (ומן הענין לציין כאן מה שסיפר הרה"ח המפואר ר' נחום מרדכי שפיטצער נ"י ששמע מדודו הרה"ג החסיד מו"ה אלחנן זלמן גראס זצ"ל הי"ד נכד רבנו ותלמיד זקנו הגה"ק בעל 'טל חיים' זי"ע, כי רבנו היה נקרא צבי הירש ע"ש אביו של הגה"ק בעל 'ישמח משה' שהיה שמו צבי הירש) (עי' בגליוננו א' עמ' ג.).

נכדו של רבנו מספר: אא"ז זצ"ל אחרי הנישואין שלו רצה לעסוק במו"מ והיה רוצה לקנות כרם ולעבדו, והלך לעיר אוהעל להתייעץ עם רבו הגה"ק מהר"ם ט"ב זצ"ל בעל יש"מ, וא"ל רבו הק' הגמרא אומרת הפוכי בעסקא טב, ולא נכנסו דברי רבו באוזניו כי אמר בלבו הרי יש גמרא להיפוך לעולם ישליש אדם מעותיו שליש בקרקע וכו', והלך וקנה כרם לעצמו, ואמר אא"ז כי לא רק מקצת מעותיו שהיה לו אבד בכרם ההוא וגם הכח שלו אבד בו, ואמר כי אז ראה והבין שרוח הקודש אינו בת קול מן השמים כאשר היה סבור מוקדם רק רוח הקודש הוא הגמרא שהשי"ת מזמין לצדיק גמרא הצריכה לכל איש ואיש, וסיים אא"ז גם אנכי אם יבוא אלי איש לשאול ממנו דבר מה ואני מוצא הדבר בגמ' אני מחי את עצמי כי בת קול מן השמים אני שומע.

ידיו ממש, שהרמב"ם מביא להלכה בערב תאכלו מצות והביא ג"כ להלכה לא תגנוב, ומה יעשה העני הזה האיק יקיים בערב תאכלו מצות, ויש סתירה להרמב"ם ז"ל, אבל העני הזה גם יבוא אלי אתן לו על מצות ואין סתירה להרמב"ם ז"ל.
 עוד סיפר נכדו: שמעתי שאיש תמים שאל לאא"ז זצ"ל האם מצוה לדבר סרה על ת"ח שאינם מתנהגים בדרך החסידות, והשיב לו, אפילו אם הייתי אומר שהוא מצוה מ"מ תקיעת שופר הוא בוודאי מצוה גדולה ואעפ"כ רק אחד הוא תוקע וכל העם יוצאים בשמיעתו וד"ל.

פטירתו

נכדו של רבנו מספר: דכירנא כי בסוף ימיו של רבנו למד מס' בבא מציעא ברבים ולימוד האחרון היה דף פו המדבר מענין תורה השמש לצדיקים וכו' אין לך כל צדיק וצדיק שאין לו מדור לפי כבודו, יצא אדם לפעלו יצאו צדיקים לקבל שכרן וכו' וסיים בסוף עמוד ב' קרי אנשיי אף בשירי ישכון לשמו, שוב אמר לאזען מיר דא נישט בלייבען, ולמד בדף שאחריו עד שלא להוציא לעז על בניהם. ושוב לא למד ברבים כי תקפה עליו החולי ו"ל, רק בר"ח אב למד עוד במס' ביצה שהיה רגיל ללמוד בעש"ק ויו"ט ובר"ח מס' ביצה או חגיגה.

בשב"ק פר' ואתחנן נמצא טעות בס' באות ה' של תיבת חסד, בשב"ק היה אומר רק תורה כמעט בלי הפסק ובלחש. במוצש"ב ק' צויה להרבנית הצדקת שכל הענינים יהיו רק לשם שמים, וגם אמר הנהגות מעניני אורחים בשבת. ובאור ליום ג' י"ד מנחם אב שנת תרל"ד נסתלק לבית עולמו.

ספריו

א. ספר "אך פרי תבואה" על התורה. כידוע היה רבנו שפתותיו נוטפות מור בדברי אלקים חיים, ויהי בישורון מלך בהתאסף עם בימי שבתות למנוחה ומועדים לשמחה ובימי הנוראים וביניהם הרבה גדולי ישראל חסידים ואנשי מעשה אשר באו להסתופף בצל קדשו לשאוב ממעיני תורתו וקדושתו, השמיע לפניהם דברות קדשו בקול חוצב להי' בות אש עפ"י דרכי רבותיו הק' תלמידי הבעש"ט הק', והרבה מדברי תורתו רשם בעצמו ככת"ק. ולפני הסתלקותו לחיי העולם הגיד ואמר שאם ידפיס אחד מבניו חידושי תורתו אשר הגנו ה' יאמר לו יישר כח. וקיימו את צוואתו הק' ע"י נכדו החביב הר"צ ר' זאב ג"ב ז"ל אשר זמן קצר אחר פטירתו של רבנו בשנת תרל"ה העלה על מוצב הדפוס חלק ראשון של הספה"ק "אך פרי תבואה" על בראשית ושמות, וכמו שנה אה"כ בשנת תרל"ו הדפיס גם את חלקו השני על ויקרא במדבר דברים.

וספריו אלו בקוראי שמו אך פרי תבואה נקראו ונקבו שמם בפקודת קדשו בחיים חיותו (כאשר יראה עני הקורא בהקדמת המו"ל הנ"ל), ועפ"י צוואת קדשו אשר צויה אחריו כי באם ידפסו את חידושי יקחו ליה הסכמת צדיק אחד, ע"כ פנו בעבור זה אל הגה"ק בעל דברי הימים מנצא ז"ע ובקשו את הסכמתו, והוא נענה לבקשתם, והסכמתו החשובה על ספר רבנו הנו אחד המיוחד ואין דומה לו בכל הסכמותיו שנתן על שאר ספרים מגדולי דורו, ובין שאר דבריו כתב בזה"ל: "וערבים עלי דבריו הק' צני וחמדי רוגיג הלהיב נפשות ישראל בחלק אגדה אשר ממוקם קדוש יצאו", וסיים שם, "ובלי ספק יקפצו אנשים כולם אשר שמעו ואשר ראו הוד קדושתו וטהרתו להביא אל ביתם מהברת הקודש הלז" עכ"ל.

והי כאשר יצאו הספרים לאור עולם נתקבלו ונתפשטו בכל העולם כולו, והיה נערץ ונקדש אצל כל צדיקי הדור, ובעני חסידים וקנים ואנשי מעשה אשר החזיקוהו כאחד מספרי תלמידי הבעש"ט הק' ז"ע, ובכל ארץ אונגארן כמעט בכל בית חסידים היה הספה"ק נמצא שם והיו עוסקים בתוכו מדי שבת בשבתו, והיו מחזיקים אותו לסמלה.

ב. ספר "חישור והטוב" על מועדים וסוגיות הש"ס. בשנת תר"מ הופיע אורו של הספר השני מרבנו ה"ה הספה"ק "חישור והטוב" על מועדים וסוגיות הש"ס וכן הרבה דרושים אשר דרש בימים הנוראים, שנדפסו בשני חלקים, וכמו ספרו הראשון נתקבל ברצון טוב בעני העולם כמוב"כ ספרו זה הפליא את כל ההוגים בתוכו, בראותם רשפי אש שלהבת קדשו בדרשותיו לימים הק' לעורר לב בנים לאביהם שבשמים, וכן שישו לקראתו הלומי דים החריפים שהשתעשו מחידושי ופולפוליו החריפים שאמרו ונשנו בעקבותיו נפלאה. ומדי דברנו מספר "חישור והטוב" לרבנו יש להדגיש כי חידושי תורתו אלו שנדפסו בשני ספריו הנ"ל הן כמה ממה שחידש לעת זקנתו כי כל החד"ת אשר כתב בימי נעוריו כולם נשרפו בעוה"ר בהיותו במדינות פולין (שנשרפו כל ספריו וח"ת ולא נשאר לו בלתי השו"ע ז"ל, ואמר כי יען שהורה ממנו הדין לאמתו) וחבל על דאברין אבדה שאין לה תמורתה.

על כס האדמו"רות

כאשר רבנו נעשה רבי הגם שהיה בעל כרחו כי לא היה רוצה בשום פנים ואופן אבל הרבה אנשים הפצירו בו שיסכים לזה, וכן מחמת גודל הדחקות שהיה שורר בביתו עד כי כבר היה מתבייש מבני ביתו ובלית ברירה הסכים להיות רבי. וכפי שמי ספר נכדו: שמעתי מפיו הק' שהתייעץ עם ג' צדיקים מפורסמים (הצדיקים המפורסמים הם הר"ק ר"מ מפרימישלאן והר"ק ר"י מרוז"ן, ומי הוא השלישי לא ידוע אצלנו, וקרוב לוודאי שהוא הר"ק ר"צ מרימנוב) אם לקבל עליו להיות רבי והם יעצו לו שיקבל עליו את האדמו"רות, והתחילו לבוא אליו אנשים כל יום בלי שיעור עם בקשות ועצות ונתנו לו פדיונות גדולות אבל הוא חילק כמעט כל הכסף לעניים ואביונים ואלמנות.

פור נתן לאביונים

ומה שהיה נוגע לצרכי הבית היה רבנו מקמץ מאוד, והיה רגיל לומר להרבנית הצ' דקת ע"ה זאלל איך דען דיר הר געבען ארמע לייטס געלד עם איז נישט מיין איך בין נור דארוף ווי איין גבאי [הכי אתן לך כספם של עניים הלא הכסף לא שלי כי אני רק כמו גבאי]. ואמר פעם אילו הי' יודעת הרבנית כמה מעות עובר דרך ידי יום ביומו ואני מקמץ בתוך ביתי לא הי' יכולה לסבול.

וסיפר הגה"צ המפורסם מוה"ר אפרים פישל סופר זצ"ל אבד"ק נאנאש כי פ"א כאשר בא אל רבנו אמר לו רבנו טוב שבאתם עתה כי יש לי דין תורה עם הרבנית ע"כ כבודו יהיה הדין, והתחיל לספר כי פ"א בשנים קדמוניות כאשר חזרת מהאיירצייט של הגה"ק מקאליב ז"ע ולא היה בכיסי אפילו פרוטה אחת וכאשר עברתי את עיר טאקאייא הייתה שם אשה חשובה שהיתה נותנת לי מקופת הצדקה איזה הזובים, ופ"א חכיתי על הכסף והאשה לא הביאה לי כלום, והייתי מוכרח ללכת מטאקאייא ברגל בלי פרוטה אחת, והי כאשר יצאתי מטאקאייא הגיע לקראתי איש יהודי מכפר וויש והעמיד עגלתו ואמר לי ר' הירשלי אם כבודו רוצה ללון אצלי הלילה או מחר בבוקר אשלח את כבודו לביתו עם העגלה שלי, ולא היה לי ברידה אחרת כי היה קשה לי מאד ללכת ברגל, והלכתי אתו לתוך ביתו והאיש הזה נתן לי סעודת ערב טובה והכין לי משככי ולמחרת שלח אותי לביתי עם עגלתו וגם נתן לי שק מלא עם תפוחי אדמה, באופן שהאיש הזה עשה לי אז טובה גדולה ועכשיו האישה נעשה יורד והוא עני ואביון וגר כעת כאן בליסקא והוא גם חולה ל"ע וצריך לדאוג לרופא ורפואות וגם לעזור למשפחתו, והרבנית עוד באה אלי בטענה שאתן לה כסף כדי לקנות בעקישל לר' חיים שלי, ע"כ יפסוק כבודו מה יותר נחוצ.

אוהב את הבריות ומקרנן לתורה

רבנו היה כל מנגמתו רק להטיב עם הבריות ומאתו לא יצא הרעה ח"ו מעולם לשום נברא, ולא יצא למלחמה מעולם על שום ענין פרטי, ורק היה מבקש לכל הבאים אליו שיקיימו התורה בכללותיה ופרטותיה, והיה מבקש מאתם מאד על גידול בנים לתורה הקדושה, ובפרט לשמור את השבת על זה היה דוה לבו מאד, והיה משגיח מאד על בני קהילתו שיתנהגו עפ"י תוה"ק ושלא יבוא שום פרצות או איזה מאדע לתוך העיר, והיה הולך בכל יו"ט לבהב"ג להתפלל אם כי היה לו בית מדרש שלו עם אנשיו שבאו אצלו אבל רצה להשיג על עם הקהל ולהיות יראתו על פניהם.

והיה דואג עליהם שיהיה להם פרנסה וכל טוב. והיה מרבה להטיב להם בפועל ממש שיהיה להם צרכי חג הפסח, וכמו שמספר נכדו: כאשר שמעתי ממנו שאמר שהרביים קודם שיהיו מטרריחים עצמן ליישב רמב"ם מוקשה והוא מיישבו גם בפועל

לתרומות והנצחות נא לפנות
 בא"מ 05276-31499
 ובארה"ב 1-917-297-8747
 להערות והארות ולקבלת הגליון
 במייל:
 hkadishe1@gmail.com

לעילוי נשמת
 הרב החסיד המפורא
 ר' אלכסנדר משה
 ב"ר נתן בנימין ז"ל
 נלב"ע י"ד מנ"א תשל"ט
 הונצה ע"י משפחתו החשובה

לעילוי נשמת
 הרב החסיד המפורא
 ר' יצחק שלום ב"ר שאול ז"ל
 נלב"ע י"ט מנ"א תשס"ט
 הונצה ע"י התנו ידידנו הנדיב הנכבד
 הר"ח ר' ישראל קלמן זיגמאן שליט"א
 ברוקלין ניו יורק

לע"י
 הרה"ח ר' משה ב"ר שמחה יונה ווייס ז"ל
 נלב"ע י"ג מנ"א תשס"ט
 הונצה ע"י נכדו הר"ח ר' עקיבא ווייס שליט"א
 מאנסי ניו יורק
 לע"י הרה"ק ר' רבי נתן נטע ב"ר שלמה
 ז"ע בעל ה"מלאה נמוקות"
 הונצה ע"י נכדו הר"ר הי"א מכל שפירא הי"ו
 ברוקלין